

Gabriël bij Maria

Periodethema: Jezus' geboorte
Lukas 1: 26-56

a. Het adres van de boodschap (Luk. 1: 26-30)

UITLEG VAN DE TEKST

Zes maanden geleden verscheen de engel Gabriël aan Zacharias. Nu wordt de engel Gabriël opnieuw naar de aarde gestuurd. Hij moet naar een klein stadje in Galilea: Nazareth. Een stadje dat bij de Joden eigenlijk niet in tel was (zie Joh. 1: 47). Toch gaat Gabriël. Hij is immers een engel die voor God staat. Boodschapper tot Gods dienst bereid (Hebr. 1: 14). Om die reden schaamt hij zich niet om naar die, in de ogen van de Joden, verachte stad Nazareth te gaan. Gabriël gaat naar een eenvoudig meisje dat maagd is en in ondertrouw is. Ze heet Maria (dat is de Griekse weergave van het Hebreeuwse Mirjam) en ze hoopt te trouwen met Jozef. Het in vers 27 gebruikte woord 'ondertrouwd zijn' wordt nogal eens vergeleken met 'verloofd zijn'. Helemaal juist is dat niet. Eigenlijk golden voor het ondertrouwd zijn dezelfde regels als voor het getrouwd zijn. De belofte van trouw, zoals die geldt voor het huwelijk, was aan elkaar gegeven. Alleen woont men bij de ondertrouw nog niet bij elkaar en heeft men geen gemeenschap met elkaar. Wel betekende het dat ontrouw door een ondertrouwde net zo erg was als ontrouw en overspel in het huwelijk. Op beide stond volgens Gods wet steniging als straf.

Zowel Jozef als Maria zijn nakomelingen van koning David. Zie hiervoor de geslachtsregisters in Mattheüs (Jozef) en Lukas (Maria). Van de heerlijkheid van het koningshuis van David is niet veel meer over. Althans niet in uiterlijke zin. Er zat zelfs geen nakomeling van David meer op de troon. Juist

in deze donkere tijd gaat de HEERE Zijn belofte vervullen. Denk hierbij aan de 'moederbelofte' na de zondeval in Gen. 3: 15. De belofte aan Abraham, Gen. 12: 1-3. Aan Jakob, Gen. 49: 10. De belofte aan David over een Zoon, Wiens koninkrijk eeuwig zou zijn, 2 Sam.7: 12 e.v. Denk aan de belofte van deze zelfde engel Gabriël aan Daniël om het tijdstip van de komst van Gods Zoon aan te kondigen, Dan. 9: 25.

Nu moet Gabriël gaan tot Maria in Nazareth en haar vertellen dat de HEERE deze beloften gaat vervullen. 'Wees gegroet, gij begenadigde', met deze woorden begroet de engel haar. Deze groet laat ons weten dat Maria een bijzondere genade zal ontvangen. Niet omdat Maria zo goed is of zelfs zonder zonde is. Ook zij heeft de Heere Jezus nodig om haar zonden te vergeven en haar met God te verzoenen. Ook daarvoor heeft zij genade nodig! Maar hier is sprake van een bijzondere genade. Dat wordt in vers 30 nog eens herhaald. De Heere schenkt Maria in bijzondere mate genade: zij mag namelijk de moeder worden van de Zoon van God. Uit haar zal Hij geboren worden en het menselijk vlees aannemen. Elk kind dat geboren wordt, is een zegen van God. Het ontvangen van dit Kind is een onuitsprekelijk grote zegen. Vandaar: 'gij gezegende onder de vrouwen.' Waar zoveel gelovige Joodse vrouwen naar hadden uitgezien, ontvangt, door genade alleen, Maria. Uit haar wordt de Zaligmaker geboren, Die ook haar Zaligmaker is! Ongewijfeld zal er op dit moment heel veel door Maria zijn heengegaan. Ze werd 'zeer ontroerd'. Ze was er erg van onder de indruk; ze raakte er door in verwarring. Het valt op dat Maria niet blijft kijken naar de engel. Ze werd niet zozeer ontroerd door het zien van Gabriël, veel meer over 'dit zijn woord'!

Daar luistert ze naar én daarvan vraagt ze zich af, wat het allemaal betekent. Wie echter de Heere vreest, heeft niets te vrezen (vers 30).

TER OVERWEGING

De HEERE houdt Zich aan Zijn woord! Dat mag in de vertelling centraal staan. 'Al wat Gij ooit beloofd hebt, zal bestaan.' U kunt in het kort nagaan Wie de Heere beloofd heeft: de Zaligmaker. Dat God daar al mee begonnen is na de zondeval in het paradijs. Dat is de boodschap die we vandaag mogen doorgeven aan de kinderen. En let dan op waar de Heere begint. Daar waar voor het oog niets is: Nazareth in Galilea, een stad die niet meetelde. Maria, van hoge koninklijke afkomst, uit het huis van David, een prinses. Nu is zij in 'nederheid' (Luk. 1: 48) d.w.z. een eenvoudige, jonge vrouw, niet in tel, niet rijk, levend in eenvoud! Daarnaast is zij door genade een gelovige en levend in de Schriften, zie haar lofzang! Tot Maria in haar 'nederheid' komt de Heere met Zijn genade en genadewoord! Zo werkt de Heere nog altijd. Hij maakt plaats voor de Heere Jezus en Zijn genade. Hongerigen worden met goederen vervuld! We mogen een heerlijke boodschap aan de kinderen brengen! Vertel maar dat de Heere ook vandaag biddende kinderen doet ontvangen, zoekende kinderen laat vinden, kloppende kinderen opendoet! Daarbij mogen we hen wijzen op de vastheid van Gods Woord en beloften. Beloften die vol zijn van de Heere Jezus. De HEERE wil Zijn beloften aan kinderen vervullen, opdat ze zalig worden.

Let u er eveneens op dat Maria let op het woord van de engel. Kinderen (ook wij) hebben soms de neiging te denken: als wij nu eens een engel zagen, dan...! Het gaat niet om het zien. Het gaat om het horen! Geloven is luisteren naar de boodschap van de Heere. Zijn Woord is waarachtig en zeker. En Hij houdt Zijn Woord!

b. De inhoud van de boodschap (Luk. 1: 31-33)

UITLEG VAN DE TEKST

De engel Gabriël vertelt aan Maria dat ze moeder gaat worden. Uit haar zal een Zoon geboren worden. Deze Zoon zal de langverwachte Messias zijn. Daarom zal het door haar ontvangen Kind haar Zoon zijn en de 'Zoon van de Allerhoogste genaamd worden'. Dat betekent: Hij is Mens en Hij is de Zoon van God! Hij zal van Zijn Vader de Koninklijke heerschappij ontvangen. Dat is de heerschappij die al aan David was beloofd. Hij is het, Die komt uit het geslacht van David. Hij zal groter zijn dan Salomo, de zoon van David. Hij zal regeren over het huis van Jakob 'in der eeuwigheid'. Zijn rijk is

geen tijdelijk, aards rijk; maar een hemels, eeuwig rijk. Vandaar dat Jezus later Zelf spreekt over 'het Koninkrijk der hemelen'. Hij wordt de Koning van verloren zondaren (daar herinnert de naam Jakob toch aan?) die voor Hem knielen. Daarom heet Hij en is Hij ook Jezus. Dat is de Naam van het Kind, Dat Maria in haar schoot mag dragen. Jezus is de nieuwtestamentische naam voor Jozua. Deze naam betekent: de HEERE redt. Jezus is de Redder, de Zaligmaker! Jozua mocht het volk in het beloofde land Kanaän brengen, maar hij kon het niet zalig maken. Dat kan de Heere Jezus wel!

TER OVERWEGING

Ook in dit gedeelte van uw vertelling mag duidelijk naar voren komen dat God het is, Die Zijn belofte vervult. Jezus is Degene, Die beloofd is. U mag dat met name laten uitkomen in de Naam die Hij krijgt. Daarin ligt al Zijn grootheid (zie ook Filip. 2: 9-11). U kunt dat bijv. laten uitkomen door de namen Jozua en Jezus tegenover elkaar te zetten. Of de namen Jezus en David tegenover elkaar te zetten. Jezus Christus is de ware Koning, Die werkelijk verlost en redt. Of de namen Jakob - Jezus. Jezus is de zonde-loze, Die zondaren redt.

Laat zien, dat wij van uit onszelf in de zonde leven en volgelingen zijn van satan, de vorst van de duisternis. Laat vooral helder schitteren dat Jezus Kind werd, opdat zondige mensen kinderen van Hem kunnen worden. Wijs hen op de Heere Jezus en breng hen onder Zijn zegenende handen.

c. De reactie op de boodschap (Luk. 1: 34-38)

UITLEG VAN DE TEKST

De reactie van Maria getuigt van haar geloof. Zij stelt de vraag: 'hoe zal dat wezen, dewijl ik geen man beken.' Als er geen vader is die een kind verwekt, kan er toch geen kind geboren worden? Zo gaat dat in het gewone leven. Al kan er vandaag door de medische kennis veel (als God het zegent), zonder mannelijke zaadcel kan geen kind verwekt worden. Maria echter begrijpt uit de woorden van de engel dat zij zonder toedoen van een man bevrucht zal worden. Zij zal vast de profetie van Jesaja kennen: 'ziet een maagd zal zwanger worden' (Jes. 7: 14). Zij trekt het woord van God niet in twijfel zoals Zacharias: 'waarbij zal ik dit weten?' Ze kan het alleen nog niet bevatten. Menselijk gesproken is het onmogelijk. Maar gelovig buigt zij voor Gods Woord en vraagt op welke wijze het zal gebeuren. De engel zegt dat God daar Zelf voor zal zorgen. De Heilige Geest zal het nieuwe leven in haar geven. Daarom zal dit Kind een ander Kind zijn dan ieder ander. Hij zal 'heilig' zijn, d.w.z.: zonder zonde. God

Zelf scheidt dit nieuwe leven en voor Hem zijn alle dingen mogelijk. Dat blijkt mede uit het feit dat Maria's nicht Elizabeth een zoon verwacht. Op een leeftijd waarop het eigenlijk niet meer kon. Dat is het teken wat Maria krijgt ter bevestiging van het feit dat bij God geen ding onmogelijk is. Hierop volgt Maria's volledige overgave aan Gods weg en woord (vers 38). Wat er straks gebeuren zal, hoe de mensen over haar zullen spreken (ongehuwde moeder, schande)? Maria verwacht het van de Heere. 'Ik hoop, in al mijn klachten, op Zijn onfeilbaar woord' (zie vers 55).

TER OVERWEGING

Wacht u er in uw vertelling voor om alles duidelijk te willen maken. Laat veeleer uitkomen het gelovig vertrouwen op het woord van de Heere. Dat is het wat Maria, in al het onbegrijpelijke, doet. Maria zegt niet: 'dat kan niet; U vergist U.' Ze zegt: 'U zegt dat, maar hoe zal dat zijn?' Daarom wordt Maria niet, zoals Zacharias, met stomheid geslagen. Het is ook van belang om duidelijk te maken dat Jezus zonder zonde was. Omdat wij allen 'in zonde ontvangen en geboren worden', moest het zo gebeuren (zie ook de Heidelbergse Catechismus, zondag 6 en 14). En het wonder is dat God het zo doet. En zoals de Geest Gods zweefde over de wateren en nieuw leven wekte, zoals de Geest Gods kwam in Adam; zo geeft God Zelf weer nieuw leven. Door de Heilige Geest geeft God de wedergeboorte, geloof en bekering en leert Hij de Heere Jezus lief te hebben. Dit wil Hij door de Heilige Geest in kinderharten werken. Is God ons vertrouwen dan niet waard? Het vertrouwen op Zijn Woord? Op wat Hij daarin belooft? Vertel de kinderen dat God hen geloof in de Heere Jezus wil geven. Dat ze met al hun verdriet en waaroms bij de HEERE mogen schuilen. Dat Hij hen de weg wil wijzen door Zijn Woord. Dat Hij ze op Zijn Woord wil leren vertrouwen net zoals Maria.

d. De verwerking van de boodschap (Luk. 1: 39-45)

UITLEG VAN DE TEKST

Zodra de engel Gabriël Maria verlaten heeft, maakt zij zich in gereedheid om naar haar nicht Elizabeth te reizen. Was het niet een stille wenk van de engel aan Maria geweest, toen hij haar vertelde dat ook haar nicht Elizabeth 'bevrucht was, met een zoon, in haar ouderdom'? Met wie zou ze in Nazareth op dit moment het wonder, wat de engel haar verteld had, kunnen delen? Wie zou het geloven en begrijpen? Daarom gaat Maria op reis. Een reis die minstens een aantal dagen geduurd heeft. De afstand tussen Nazareth en het Judese

bergland, waar Zacharias en Elizabeth woonden, is ongeveer 160 km. Daar deed je lopend vier à vijf dagen over. De afstand houdt Maria niet tegen. Zij wil haar nicht Elizabeth ontmoeten, van wie ze weet dat die mag delen in het wondere werk van de Heere. Daarom zet Maria er vaart achter, ze gaat 'met haast' (vers 39). Zodra Maria het huis van Zacharias en Elizabeth binnengaat en de twee vrouwen elkaar begroeten, gebeurt er iets wonderlijks. Opeens beweegt het kind dat in Elizabeth groeit. We lezen: 'zo sprong het kindeke op in haar buik (vers 41).' De nog niet geboren Johannes begroet reeds zijn Zaligmaker. Dit gebeurt door de werking van de Heilige Geest. We zien hier al waar het in Johannes' leven om zal gaan: wijzen op het Lam van God, Dat de zonde der wereld zal wegdragen! Hier mag hij zijn moeder daar al op wijzen. Elizabeth overkomt eveneens iets heerlijk: ook zij wordt vervuld met de Heilige Geest. De Geest is het Die Gods grote werken bekendmaakt. Hij maakt Elizabeth bekend wat nog niemand wist. Dat in de schoot van Maria de Heere is (vers 43). Daardoor vervuld met verwondering, aanbedding roept Elizabeth: 'gezegend zijt gij onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van uw buik' (vers 42). De eerste woorden van vers 42 zijn een herhaling van de woorden die de engel tegen Maria gezegd had. De oorzaak van het 'gezegend zijn' ligt niet in Maria. Die ligt in het feit dat zij een gezegende vrucht draagt: dé Gezegende. Daarom en daarin is Maria gezegend. Het geloof in de Gezegende maakt Elizabeth ootmoedig. Zij is wel de oudste, maar vanwege de gezegende vrucht die Maria draagt, is Maria eigenlijk de meerdere. Toch is dat geen belemmering. Elizabeth kan het niet op dat de moeder van haar Heere tot haar komt (vers 43). Dat uit ze in haar geloofsjubel (vers 44). Deze geloofsjubel wordt voor Maria weer gebruikt om haar te bemoedigen en te bevestigen in haar geloof (vers 45).

TER OVERWEGING

Het lijkt hier te gaan over Maria en Elizabeth. Toch mogen we niet uit het oog verliezen dat het juist om de Heere Jezus gaat. Door de nog ongeboorte Johannes wordt Hij al aangewezen! En wie Hem mag kennen, naar Hem uitziet, kent blijdschap als Hij wordt aangewezen. We zien dit bij Elizabeth. Nee, Elizabeth toont geen spoor van jaloersheid dat niet zij, de oudere vrouw, maar Maria, de jongere vrouw, de moeder van de beloofde Messias mag worden. Elizabeth verwondert en verheugt zich erover dat Maria, als de moeder van haar Heere, tot haar komt. Zo moet het altijd zijn als we iets van Gods genadewerk in het leven van de ander mogen zien! Je samen verheugen over Gods grote daden. Tot onderlinge bemoediging en met blijdschap God al de eer geven!

Mogelijk kunt u dit duidelijk maken met een voorbeeld uit de leefwereld van de kinderen. Tenslotte mogen we in dit gedeelte duidelijk laten zien dat de Heere al vroeg in het leven van de kinderen wil werken. Zelfs al wanneer een kindje groeit in de buik van moeder. En: we zijn nooit te jong om de Heere te zoeken. Hij heeft niet voor niets in de Bijbel laten schrijven, dat wij Hem in 'de dagen van onze jeugd (jongelingschap) moeten zoeken'. Allen hebben we een hart nodig, waarin de liefde tot de Heere is. Zo'n hart hebben we vanuit onszelf niet, denk bijvoorbeeld aan de inzet van het doopformulier. Voor zulke kinderen wilde de Heere Jezus komen (Heidelbergse Catechismus, zondag 14, vraag en antw. 36) en geeft Hij vanuit Zijn grote liefde ons een hart vol liefde voor Hem.

e. Lofzang van Maria (Luk. 1: 46-56)

UITLEG VAN DE TEKST

Maria antwoordt op dit alles met een lofzang (vers 46): 'mijn ziel (Gr. psyche) maakt groot de Heere (Kurios).' Ziel is hier een aanduiding van het innerlijk van Maria. Het komt vanuit haar hart. Haar geest (pneuma) verheugt zich in God, haar Zaligmaker (vers 47). Geest wordt hier gebruikt als synoniem van psyche (ziel). De aanhef van dit lied heeft iets weg van het begin van Ps. 103: 'Loof de HEERE, mijne ziel.' Hij is haar 'Zaligmaker' (letterlijk Redder). Maria wordt door de Bijbel niet getekend als zaligmaakster. Integendeel, ze kent zichzelf als iemand die zalig gemaakt moet worden. Ze moet en mag van Gods genade leven. Hij heeft haar aangezien in haar nederheid (vers 48). Hier klinken meerdere dingen mee. Maria heeft geen eigen eer, al behoort ze met Jozef tot het huis van David. Ps. 89 en 2 Sam. 7 (de belofte aan David) gaan in vervulling, ondanks de nederige staat van de nazaten van David. Tegelijk betreft Maria het op zichzelf. Zij, een jonge onbekende vrouw, zal de geschiedenis ingaan als de vrouw die door God werd uitverkoren, om moeder van de Heere Jezus te zijn. Wees Elizabeth haar aan als gezegende onder de vrouwen, zij wijst op de Heere Die haar zo begenadigd heeft. Maria ziet de enorme reikwijdte van dit alles. Het Kind Dat ze mag dragen, zal een zegen zijn voor alle geslachten. Waarschijnlijk moeten we hier vooral denken aan al de geslachten van Israël. (In Simeons lofzang komen op rijke wijze de heidenen in beeld.) De Heere heeft grote dingen gedaan (vers 49) aan Maria. Ze spreekt in de verleden tijd. De boodschap van Elizabeth dat ze het Kind reeds bij zich draagt, is overgekomen. Daarom looft ze Hem. Hij is de Machtige. Wie anders zou dit tot stand kunnen brengen? Hij is de Heilige en dat geldt ook Zijn Naam. Zijn barmhartigheid (eleos, ook erbarmen, goedertierenheid) is van geslacht

tot geslacht (vers 50) over die Hem vrezen. De arm van de Heere heeft een krachtig werk gedaan (vers 51). Maria legt het uit. Hoogmoedigen (letterlijk: 'zij die naar beneden kijken, neerzien op anderen') heeft Hij verstrooid. Zoals een kind een handje zand neemt en kan strooien waar het wil, zo deed de Heere dat bij hen, die meenden dat het hen niet zou kunnen overkomen. Toegespitst gaat het over de 'gedachten van hun harten'. Hun plannen, voorgenomen in hun hart, zijn door elkaar gegooid. Zoals zij meenden dat het zou gaan, zo gaat het niet. Machtigen zijn van hun (eigengemaakte) tronen afgetrokken (letterlijk naar beneden gedragen) en nederigen (vers 52) heeft Hij verhoogd. Hongerigen zijn gevoed (verzadigd) met het goede (vers 53), maar rijken heeft Hij met lege handen weggezonden. Maria laat zien dat God de patronen van de maatschappij uit haar tijd (en onze tijd) doorbreekt. Niemand kan dat verhinderen. Hij is trouw aan Zijn volk (vers 54). Letterlijk staat er dat Hij Israël heeft 'teruggenomen'. Israël is Zijn knecht (woord duidt op een jonge dienstknecht en wordt tevens gebruikt om een kind aan te duiden). God dacht aan Zijn goedertierenheid en erbarmen. Hij liet Zijn hart spreken en gaf genade. Dat had Hij aan Abraham beloofd (vers 55). Abraham staat voor de band die God met Zijn volk is aangegaan. Van Zijn kant is die band tot in eeuwigheid. De beloften die Hij daarin gegeven heeft zal Hij vervullen. Nu gaat het komen tot vervulling van DE belofte van Gods verbond: de geboorte van de Messias, de Middelaar. Waar wij niet denken aan God en Zijn Woord, doet Hij dat wel. 't Is trouw al wat Hij ooit beval' (Ps. 111: 5 berijmd). Lukas eindigt met de mededeling dat Maria drie maanden (tot de geboorte van Johannes) gebleven is bij Elizabeth en dan terugkeert naar huis (vers 56).

TER OVERWEGING

We kunnen uit dit gedeelte twee dingen bespreken met de kinderen. Ten eerste dat wij geroepen zijn om de Heere te eren en prijzen. Juist wanneer we zingen voor Hem, tot Hem en over Hem, loven we Zijn Naam. We mogen de kinderen leren dat juist in de lofzang de Heere geëerd wordt. De vele voorbeelden uit de Bijbel tonen dit aan (lofzang van Mozes, Debora, Hanna, David enz.). Ten tweede legt de Heere ons Zelf lofgezangen op de lippen. Maria put uit het Oude Testament om de Heere de lof te brengen. Als wij de Psalmen zingen die wij leren, wil de HEERE Zijn lof in ons hart leggen en op onze lippen! Want het is zingen vanuit de verwondering over de genade die God schenkt. Zo zien we het bij Maria. Zij beseft de grootheid van haar Kind voor haar zelf. Hij is 'mijn' Zaligmaker. De Heere wil ons (de kinderen) leren dit na te zingen. Hij wil ons leren dit mee te gaan zingen met onze ziel en onze geest (van binnenuit). Binnen de zondagsschool

wil de Heilige Geest ons brengen tot de belijdenis: 'Hij is mijn Zaligmaker.' Maria beseft de grootheid van dit Kind voor al de geslachten. Met Pinksteren ook voor de geslachten van de heidenen, de volken! Overal waar de HEERE Zijn Woord zendt en laat verkondigen. Ook de heerlijke lofzang van Maria. (Ook hier op onze zondagsschool in...) Hier ligt de grond voor het doorgeven van het Evangelie aan alle schepselen van alle tijden. Ook kinderen mogen behoren tot 'deze geslachten'. Maria ziet in dit alles de trouw van God aan Zijn Woord, Zijn volk en Zijn verbond met hen. Hij komt niet terug op wat Hij beloofd heeft, maar denkt aan Zijn barmhartigheid... toen en nu!

GELOOFSLEER

Jezus was mens en tegelijk God. In dit gedeelte zien we dat onbevattelijke wonder naar voren komen. Maria heeft vast niet alles begrepen, maar is in geloof ervoor gebogen. De Heidelbergse Catechismus leert in zondag 6 waarom de Heere Jezus tegelijk God en mens moest zijn:

Vraag 16: 'waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn?' 'Omdat de rechtvaardig-

heid Gods vorderde, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde; en dat een mens, zelf zondaar zijnde, niet kon voor anderen betalen.'

Vraag 17: 'waarom moet Hij tegelijk waarachtig God zijn?' 'Opdat Hij, uit kracht zijner Godheid, den last van den toorn Gods, aan zijn mensheid zou kunnen dragen en ons de gerechtigheid en het leven zou kunnen verwerven en wedergeven.'

Vraag 18: 'maar wie is deze Middelaar, die tegelijk waarachtig God en een waarachtig rechtvaardig mens is?' 'Onze Heere Jezus Christus, die ons van God tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en tot een volkomen verlossing geschonken is.'

Deze wonderlijke geboorte van de Heere Jezus was dus nodig om ons van de zonde te kunnen verlossen. Een 'gewoon' mens kon dat niet en God kon ook niet Zelf lijden voor de zonde van de mensheid. We moeten dit grote wonder niet geheel proberen te begrijpen, maar in plaats daarvan gelovig ervoor buigen, net als Maria. Dan hebben we ook reden om God te loven om wat Hij gedaan heeft!

